

vid 29.09.2017 № 299. Verkhovna Rada Ukrainy: Baza danykh «Zakonodavstvo Ukrainy». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/299/2017#Text> (data zvernennia: 10.06.2020).

18. Koval M. Vyshchy sud z pytan intelektualnoi vlasnosti: protses stvorennia tryvaie. *Yurydychna hazeta-online*. 2018. № 27–28. URL: <https://jur-gazeta.com/publications/practice/zahist-intelektualnoyi-vlasnosti-avtorske-pravo/vishchiiy-sud-z-pitan-intelektualnoyi-vlasnosti-proces-stvorennia-trivae.html> (data zvernennia: 10.06.2020).

19. Kanaryk Yu. S., Bank M. Yu. Yurysdyktsiia sudu z pytan intelektualnoi vlasnosti. *Molodyi vchenyi*. 2018. № 6 (58). S. 185–187.

SUMMARY

Serhiy V. Volovyk. IP-court as an actor of state policy in the field of intellectual property in Ukraine. The article examines the IP court as an actor of state policy in the field of intellectual property in Ukraine. Emphasis is placed on the current article, which is due to the European integration course of Ukraine and bringing domestic legislation in line with European Union legislation.

The essence of state policy in the field of intellectual property in Ukraine is defined, which means the set of formed and legally established goals, objectives, functions, interests, which are guided by public authorities in the implementation of state management of intellectual property, and their practical activities to implement and achieve the planned state policy in the field of intellectual property.

The system of administrative and legal regulation of intellectual property protection in Ukraine has been established. It is determined that the main array consists of laws and international legal agreements of Ukraine.

The system of subjects of realization of the state policy in the field of intellectual property in Ukraine is found out. It is emphasized that the list of subjects of state policy in the field of intellectual property in Ukraine should include the following: World Intellectual Property Organization, President of Ukraine, Verkhovna Rada of Ukraine, Cabinet of Ministers of Ukraine, Ministry of Economy, Trade and Agriculture of Ukraine, National Intellectual Property Office and judicial authorities of Ukraine.

It is proved that the IP-court in Ukraine is one of the main subjects of state policy in the field of intellectual property in Ukraine. It is emphasized that the IP-court as a subject of implementation of state policy in the field of intellectual property is a body authorized to administer justice in the field of intellectual property and solve problems defined by law.

It is concluded that the IP Court as a subject of state policy in the field of intellectual property in the future is designed to become part of the optimal, high quality and effective state system of legal protection of intellectual property, able to form, implement a transparent public model of overcoming existing challenges and risks. to offer effective tools in the field of intellectual property as incentives for the development of related economic and social factors.

Keywords: IP-court, state policy in the field of intellectual property, subjects, intellectual property.

УДК 342:352

DOI: 10.31733/2078-3566-2020-3-270-276

Ельшад ІБРАГІМЗАДЕ[©]

аспірант

(Національна академія державного управління при Президентіві України)

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНОГО НАГЛЯДУ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Теоретично обґрунтовано та узагальнено принципи організації нагляду в європейських країнах для розуміння перспектив розвитку адміністративного нагляду за місцевим самоврядуванням в Україні. Наукова новизна статті полягає у зверненні до нормативних джерел, які регулюють відповідні питання, у європейських державах, і формування на їх основі висновків про оптимальну модель адміністративного нагляду. В основі організації адміністративного нагляду за діяльністю органів місцевого самоврядування у європейських країнах лежить принцип автономії місцевої влади. Через це постає проблема існування таких засобів забезпечення законності, які б не порушували меж автономії органів місцевого самоврядування. У багатьох державах саме на конституційному рівні визначені основні засади адміністративного нагляду. Зроблено висновок, що закріплення основ адміністративного нагляду на рівні Основного закону, зміни до якого вносяться за ускладненою процедурою, надає місцевому самоврядуванню більше гарантій та більшу визначеність.

© Ібрагімзаде Е. Р., 2020
ibragimov@aze.in.ua

ність щодо застосування цього принципу в органах місцевого самоврядування. Доцільним є підхід, який прийнятий більшістю європейських держав щодо розрізнення власних і делегованих повноважень місцевої влади, та наділення наглядових органів повноваженнями перевіряти законність використання перших, а доцільність — лише стосовно делегованих повноважень. У разі виявлення порушення закону посадові особи, які здійснюють адміністративний нагляд, повинні втручатися. Проте вони, як правило, не повинні наділятися повноваженнями скасовувати рішення, прийняті адміністративними органами місцевого самоврядування: їх можуть скасовувати лише суди. Апостеріорний нагляд є більш прийнятним з позиції часу здійснення нагляду. Проте апіорний нагляд, за якого рішення потребує схвалення від державного органу, повинно мати винятковий характер.

Ключові слова: законність, місцеве самоврядування, Європейська хартія місцевого самоврядування, адміністративний нагляд, власні повноваження, делеговані повноваження, апостеріорний нагляд, апіорний нагляд.

Постановка проблеми. Публічна влада у жодній країні не може ефективно функціонувати без діяльності уповноважених суб'єктів, спрямованої на формування та підтримання режиму законності й правопорядку. Актуальним питанням публічного управління в Україні є реформування такого механізму, зокрема нормативне визначення органу, уповноваженого здійснювати адміністративний нагляд за діяльністю органів місцевого самоврядування, і відповідного порядку реалізації цієї функції. Формуючи систему адміністративного нагляду за місцевим самоврядуванням в Україні, необхідно враховувати тенденції розвитку такої системи в інших країнах, насамперед в європейських.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. Різні аспекти теорії і практики місцевого самоврядування в іноземних країнах досліджували вчені, як-от М. Баймуратов, М. Бутко, П. Ворона, І. Грицяк, О. Ігнатенко, Т. Коломоєць, О. Лебединська, П. Любченко, В. Мамонова, П. Матвієнко, О. Петришин, М. Пухтинський, О. Смоляр, С. Телешун, А. Чемерис, Ю. Шаров, О. Яцунська та інші. Проте підходи до системи адміністративного нагляду залишаються мало дослідженими. Крім того, в європейських країнах вони вдосконалюються з плином часу, як правило, в напрямку розширення місцевої автономії і впровадження нових більш ефективних засобів нагляду.

Мета статті полягає в теоретичному обґрунтуванні та узагальненні принципів організації нагляду в європейських країнах для розуміння перспектив розвитку адміністративного нагляду за місцевим самоврядуванням в Україні.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до міжнародної практики державний нагляд за діяльністю органів місцевого самоврядування є одним із найважливіших чинників, які сприяють їх ефективному функціонуванню. Формування моделі адміністративного нагляду в іноземних країнах нерозривно пов'язане із розвитком місцевого самоврядування як децентралізованої форми управління, розробкою теоретичних концепцій автономії і самостійності місцевого самоврядування та втіленням їх у законодавстві.

В європейських країнах обережно ставляться до втручання в діяльність та процес прийняття рішень органами місцевого самоврядування, оскільки такі дії можуть сприйматися самими органами місцевого самоврядування як порушення прав місцевого самоврядування. Водночас на рівні місцевого самоврядування часто приймаються незаконні рішення, що безпосередньо зачіпають інтереси жителів територіальних одиниць, а тому державні засоби забезпечення законності повинні мати місце. Питання стоїть у знаходженні оптимального балансу між місцевою автономією та державним контролем, який з часом може змінюватися. Проте для європейських країн характерною є тенденція до розширення саме першої. К. І. Ровинська виділяє такі аспекти автономії в діяльності місцевого самоврядування: територіальний, правовий (нормотворчий), організаційний, фінансовий [1, с. 172]. Дисбаланс у визначенні меж адміністративного нагляду впливає насамперед на правовий прояв такої автономії. Правова автономія передбачає те, що органи місцевого самоврядування наділяються власними повноваженнями, визначеними Конституцією України і законами України. Здійснення таких повноважень пов'язане з вирішенням питань місцевого значення.

Водночас підхід розвинених держав до організації адміністративного нагляду передбачає те, що автономія місцевого самоврядування не є абсолютною і не є самоціллю. Необхідність існування ефективного нагляду з боку держави зумовлюється можливим порушенням як суспільних інтересів, так й індивідуальних прав та інтересів мешканців певної адміністративно-територіальної одиниці. Система засобів забезпечення законності в діяльності місцевих органів пов'язана з концепцією місцевого самоврядування, що склалася в державі. Як відмічає Ю. Панейко, в основі різних підходів лежить проблема, чи має громада окрему, відмінну від держави владу, незалежна вона від держави чи міс-

но включена до державного організму й виконує лише функції органу держави [2, с. 132]. Зокрема, Р. Ліннас зазначає, що відповідно до духу Конституції Литви та Конституції Естонії центральний та місцевий уряди утворюють цілісну організацію, а сектор місцевого самоврядування — це один із конкретних рівнів цілісної організації публічного управління в державі. Тому абсолютна абстрактна автономія місцевого самоврядування як самоціль, без врахування кінцевої мети держави та основної мети місцевого самоврядування в межах держави, не відповідає реальному суспільно-політичному життю і може вводити в оману і не відповідати парадигмі Європейської хартії місцевого самоврядування [3, с. 144].

Адміністративний нагляд в європейських країнах передбачає перевірку уповноваженими органами державного управління дотримання та виконання законодавчих вимог організаційно непередбаченими суб'єктами, зокрема органами місцевого самоврядування. Адміністративний нагляд за діяльністю місцевого самоврядування не є безцільним механізмом примусу до органів місцевого самоврядування, а зумовлюється суспільними інтересами. Він сприяє прозорості, відкритості, плюралізму, розвитку громадянського суспільства й демократії. Європейські науковці визначають такі основні цілі адміністративного нагляду: 1) отримання інформації про те, чи не порушують суб'єкти права законодавства та процедур, встановлених нормативно-правовими актами; 2) створення передумов, які перешкоджали б адміністративним порушенням та іншим порушенням закону. Деякі вказують, що кінцевою метою адміністративного нагляду є досягнення прозорості, яка б дозволила посадовим особам формувати власну думку щодо якості виконання завдань відповідними органами [4].

Контрольно-наглядова діяльність в європейських країнах побудована на положеннях Європейської хартії місцевого самоврядування (далі – Хартія) [5]. Стаття 8 останньої закріплює такі вимоги: 1) здійснення адміністративного нагляду повинно відбуватися відповідно до процедур та у випадках, передбачених Конституцією чи законом; 2) адміністративний нагляд повинен бути спрямований на забезпечення дотримання закону й конституційних принципів. Нагляд за своєчасністю можливий щодо виконання завдань, доручених органам місцевого самоврядування; 3) дотримання принципу пропорційності в адміністративному надзві: втручання контролюючого органу повинно бути пропорційно до важливості інтересів, на які спрямований захист. Їхнє нормативне втілення є неоднаковим у різних європейських державах.

У багатьох державах саме на конституційному рівні визначені основні засади адміністративного нагляду, хоча федеративні держави можуть відносити питання місцевого управління загалом на розсуд суб'єктів федерації (наприклад, конституція Швейцарії). В унітарних державах, як правило, питання місцевого самоврядування регулюються конституційно, зокрема й стосовно адміністративного нагляду. Наприклад, згідно з статтею 120 Конституції Литви [6] муніципалітети повинні діяти вільно та незалежно у межах своєї компетенції, визначеної Конституцією та законами. Стаття 123 визначає, що дотримання Конституції та законів, а також виконання рішень Уряду муніципалітетами контролюються представником, призначеним Урядом. Повноваження представника Уряду та порядок їх виконання встановлюються законом. У випадках і відповідно до процедури, передбаченої законом, сейм може тимчасово ввести пряме правління на території муніципалітету. Акти або дії муніципальних рад, а також їх виконавчих органів та посадових осіб, які порушують права громадян та організацій, можуть бути оскаржені в суді. У статті 160 Конституції Естонії [7] передбачено, що управління місцевими органами влади та нагляд за їх діяльністю повинні визначатися законом. Одним з принципів, які регулюються законом, відповідно до статті 162 Конституції Бельгії [8] є втручання органів державного контролю або федеральної законодавчої влади в діяльність провінційних і комунальних установ з метою недопущення порушення закону або нанесення шкоди загальнодержавним інтересам. Відповідно до частин 1–3 статті 171 Конституції Польщі [9] законність дій місцевого самоврядування підлягає перегляду; органами, що здійснюють перевірку діяльності підрозділів місцевих органів влади, є: прем'єр-міністр та воєводи, а з фінансових питань – регіональні аудиторські палати; за поданням Прем'єр-міністра Сейм (Парламент) може розпустити установчий орган місцевого самоврядування, якщо він явно порушив Конституцію або статут.

На наш погляд, важливо, щоб у Конституції держави були встановлені основні принципи діяльності місцевого самоврядування, включно з конституційним забезпеченням принципу адміністративного нагляду за органами місцевого самоврядування. Такі

положення повинні втілювати основні вимоги Хартії з урахуванням національних особливостей концепції місцевого самоврядування. Закріплення основ адміністративного нагляду в Конституції, зміни до якої вносяться за ускладненою процедурою, надає місцевому самоврядуванню більше гарантій та більшу визначеність щодо застосування цього принципу в органах місцевого самоврядування.

Відмінність полягає в підходах держав до критеріїв нагляду. Відповідно до Хартії адміністративний нагляд зазвичай спрямований тільки на забезпечення дотримання законів та конституційних принципів. У цьому контексті постає питання джерел, на підставі яких переглядається законність дій місцевої влади. У Франції поняттям законності охоплюється не тільки Конституція і закони, але й декрети та розпорядження міністрів. У Великобританії первинне законодавство, вторинне законодавство, прецедентне право і загальне право є обов'язковими для місцевих органів влади. У Німеччині, з огляду на суверенітет місцевого самоврядування, перевірка законності дій місцевих органів влади враховує лише закони земель, які відповідають за встановлення нормативної бази місцевого самоврядування.

Уповноважені органи мають на меті здійснення нагляду в межах сфери, передбаченої Конституцією та законами, за законністю діяльності та рішеннями, які приймають органи місцевого самоврядування. В європейських країнах функціонують відмінні типи відповідних наглядових органів з різними функціями, правами і обов'язками. Серед чинників, які впливають на організацію контролю, виділяють: форму правління (монархія, республіка); форму державного устрою (унітарна, федерація); форму політичного режиму (ліберальна демократія, соціальна демократія); модель місцевого самоврядування (муніципальна, біполярна, іберійська, змішана, «радянська») [10, с. 20]. Зокрема, у федеральних та квазіфедеральних державах, нагляд здійснюється виключно регіонами (штатами, урядами провінцій) (Австрія, Німеччина). У деяких країнах як центральний (національний) уряд, так і уряд провінцій здійснює нагляд за місцевими органами влади. В унітарних державах місцеві органи влади насамперед перебувають під наглядом центрального уряду і його представників на місцях. Зокрема, в Угорщині – унітарній державі спеціальні представники Республіки здійснюють контроль за дотриманням законів місцевими органами влади. Вони зобов'язані звертати увагу на будь-яке порушення законодавства. Якщо орган влади не робить ніяких дій для припинення порушень нормативних правових актів, то у встановлений законом термін спеціальний представник має право звернутися до суду. Тільки суд має право анулювати рішення муніципалітетів. Місцевий представницький орган, який порушує закони, може бути розпущений парламентом.

У деяких країнах створюються несудові органи, незалежні від центрального або регіонального уряду. Наприклад, у Великобританії діє омбудсмен місцевого самоврядування відповідно до Закону про місцеве самоврядування [11]. Він розглядає скарги на несправедливість, вчинену внаслідок неправомірного адміністрування місцевими органами влади в межах їх територіальної юрисдикції.

Для дотримання частини 2 статті 8 Хартії важливим є поділ діяльності органів місцевого самоврядування на виконання власних завдань та делегованих повноважень, оскільки це великою мірою зумовлює їхній зміст і межі повноважень суб'єктів нагляду, хоча в деяких країнах, наприклад у Великобританії, місцева влада наділяється повноваженнями, які закріплені за ними законодавчо і які розглядаються саме як власні повноваження. Однак у державах, які розрізняють зазначені види повноважень, наглядові органи, як правило, мають право перевіряти доцільність використання лише делегованих повноважень. Причому європейські держави в цьому аспекті керуються положенням Рекомендації Комітету міністрів Ради Європи № R (98) 12 від 18 вересня 1998 року [12] щодо необхідності скорочення кількості делегованих повноважень, оскільки в разі частоті передачі повноважень відсутня можливість контролювати їх своєчасне і ефективне виконання.

За загальним підходом, коли органи муніципалітетів діють незаконно, посадові особи, які здійснюють адміністративний нагляд, повинні втручатися. Проте вони, як правило, не мають повноважень скасовувати рішення, прийняті адміністративними органами місцевого самоврядування: їх можуть скасовувати лише суди.

Адміністративний нагляд у Литві характеризується тим, що має місце моніторинг законності всіх нормативно-правових актів, прийнятих усіма муніципальними органами. У ході цього моніторингу особлива увага приділяється нормативно-правовим актам, які

безпосередньо впливають на всіх жителів муніципалітету. У Литві такими повноваженнями наділені представники уряду в повітах, чії повноваження, права та обов'язки, посади визначені Законом «Про адміністративний нагляд за місцевими органами влади Республіки Литва» [13]. Його функції такі: попередній нагляд за проєктами нормативно-правових актів муніципальних колегіальних органів управління; обґрунтована пропозиція; письмова заява; постанова; звернення до Адміністративного суду щодо законності правового акта; звернення до Адміністративного суду щодо захисту інтересів суспільства; позов до Суду загальної юрисдикції щодо захисту громадських інтересів; звернення до Адміністративного суду щодо скасування акта або щодо зобов'язання виконувати закон або рішення уряду.

Щодо часу здійснення нагляду, то загальний підхід, який відповідає принципу самостійності місцевого самоврядування, передбачає здійснення апостеріорного нагляду, тобто після того, як рішення набуло чинності без потреби його схвалення наглядовим органом. Профілактичний (апріорний) нагляд, за якого рішення потребує схвалення від державного органу, як правило, має винятковий характер. Зокрема, в Італії законодавством передбачений превентивний нагляд за законністю, хоча й в обмеженій кількості випадків. Також у Литві представник уряду здійснює попередній нагляд за проєктами нормативно-правових актів, розроблених муніципальною радою. Здійснення такого нагляду дозволяє зменшити кількість незаконних дій, допущених в муніципалітетах під час прийняття нормативних актів. Здійснюючи контроль за проєктами нормативно-правових актів, представник уряду може розглядати проєкти нормативно-правових актів, що подаються органам муніципальних колегіальних органів для прийняття, та (або) відвідувати засідання муніципальних органів колективної адміністрації й в разі потреби інформувати муніципальні ради про те, що відповідні проєкти не відповідають законам чи рішенням уряду. У випадках, коли муніципалітети не враховують представлений Урядом представником повідомлення про проєкти нормативно-правових актів, які не відповідають чинним нормативно-правовим актам та вводять в дію такі нормативно-правові акти, урядовий представник готує подання до міської ради щодо скасування прийнятого рішення. Якщо муніципальна рада відмовляється виконувати таке подання, представник уряду звертається до Суду щодо скасування прийнятого рішення.

В Угорщині столичні та окружні урядові установи відповідають за нагляд за законністю органів місцевого самоврядування. Закон вичерпно визначає обсяг та предмет нагляду за законністю. Державні установи перевіряють: а) законність функціонування та процедури прийняття рішень; б) законність рішень; в) виконання законодавчих зобов'язань, а також встановлених законом зобов'язання щодо прийняття рішень та зобов'язання виконувати свої обов'язки [14]. Законом також передбачені винятки. Наприклад, процедура нагляду за законністю не охоплює рішення, прийнятих органом місцевого самоврядування: 1) на підставі яких може бути порушено трудовий спір або спір, пов'язаний з державною службою (призначення, звільнення, дисциплінарні стягнення тощо); 2) на основі яких суддя може розпочати офіційне провадження в державному управлінні відповідно до закону (спеціальні рішення, що приймаються в межах компетенції органу тощо); 3) які були прийняті представницьким органом місцевого самоврядування під час здійснення його дискреційних повноважень, за винятком перевірки законності процедури прийняття рішень.

Висновки. Виконаний аналіз є цінним з погляду розвитку українського місцевого самоврядування. Контрольно-наглядова діяльність в європейських країнах побудована на положеннях Європейської хартії місцевого самоврядування, втілення яких є неоднаковим у різних європейських державах. Можна сформулювати такі основні положення із підходів європейських держав до організації адміністративного нагляду. Автономію місцевого самоврядування не розглядають як абсолютну та абстрактну, як самоціль, без врахування кінцевої мети держави та основної мети місцевого самоврядування в межах держави. У більшості європейських країн основні положення адміністративного нагляду за органами місцевого самоврядування викладені на конституційному рівні. Закріплення основ адміністративного нагляду в Конституції, зміни до якої вносяться за ускладненою процедурою, надає місцевому самоврядуванню більше гарантій та більшу визначеність щодо застосування цього принципу в органах місцевого самоврядування. Європейські держави, як правило, розрізняють власні та делеговані повноваження місцевої влади, наділяючи наглядові органи повноваженнями перевіряти законність використання перших, а доцільність — лише стосовно делегованих повноважень. Щодо часу здійснення

нагляду, то переважає здійснення апостеріорного нагляду – після того, як рішення набуло чинності без потреби його схвалення наглядовим органом. Проте апіорний нагляд, за якого рішення потребує схвалення від державного органу, як правило, має винятковий характер.

Список використаних джерел

1. Ровинська К. Місцева автономія як загальний принцип організації місцевого самоврядування. *Публічне управління: теорія та практика*. 2013. № 1. С. 170–176.
2. Панейко Ю. Теоретичні основи самоврядування. Українська Вільна Академія наук в Німеччині. Мюнхен : [б.в.], 1963. 194 с.
3. Linnas R. Legal Framework and Present State of External Control and Supervision of Local Self-Government Units in Estonia. *Kunnallistieteellinen aikakauskirja*. 2009. № 2. С. 141–162.
4. Bekkers V., Homburg V. Administrative supervision and information relationships. Netherlands. 2002. URL: <http://repub.eur.nl/res/pub/632/BSK006.pdf>
5. Європейська хартія місцевого самоврядування: хартія від 15 жовтня 1985 року : ратифікована Законом України від 15 липня 1997 р. № 452/97. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text
6. Constitution of the Republic of Lithuania. 1992. URL: <http://www3.lrs.lt/home/Konstitucija/Constitution.htm>
7. Constitution of the Republic of Estonia. 1992. URL: <http://www.president.ee/en/>
8. Constitution of the Republic of Belgium. URL: https://www.dekamer.be/kvvcr/pdf_sections/publications/constitution/GrondwetUK.pdf
9. Constitution of the Republic of Poland of 2nd April, 1997. URL: <https://www.sejm.gov.pl/prawo/konst/angielski/kon1.htm>
10. Любченко П. М., Смоляр О. А. Зарубіжний досвід організації контролю у сфері місцевого самоврядування. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2015. № 29. С. 18–31.
11. Local Government Act 1974. URL: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1974/7/contents>
12. Recommendation No. R (98) 12 of the Committee of Ministers to Member States on Supervision of Local Authorities Action (Adopted by the Committee of Ministers on 18 September 1998 at the 641st meeting of the Ministers' Deputies). URL: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016804f8499>
13. Law on Administrative Supervision of Municipalities. 14 May 1998 NoVIII-730. URL: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.372525?jfwid=18117lisri>
14. Act LXV of 1990 On Local Governments URL: <http://adattar.adatbank.transindex.ro/Magyarorszag/6-1990-65ang.htm>

Надійшла до редакції 07.09.2020

References

1. Rovynska K. Mistseva avtonomiia yak zahalnyi pryntsyp orhanizatsii mistsevoho samovriadvannia [Local autonomy as a general principle of local government]. *Publichne upravlinnia: teoriia ta praktyka*. 2013. № 1. S. 170–176. [in Ukr.].
2. Paneiko Yu. Teoretychni osnovy samovriadvannia [Theoretical foundations of self-government]. *Ukrainska Vilna Akademiia nauk v Nimechchyni*. Miunkhen : [b.v.], 1963. 194 s. [in Ukr.].
3. Linnas, R. (2009). Legal Framework and Present State of External Control and Supervision of Local Self-Government Units in Estonia. *Kunnallistieteellinen aikakauskirja*, 2, 141–162. [in Eng.].
4. Bekkers, V., Homburg, V. (2002). Administrative supervision and information relationships. Netherlands. URL: <http://repub.eur.nl/res/pub/632/BSK006.pdf> [in Eng.].
5. Ievropeiska khartiia mistsevoho samovriadvannia: khartiia vid 15 zhovtnia 1985 roku [European Charter of Local Self-Government: Charter of 15 October 1985] : ratyfikovana Zakonom Ukrainy vid 15 lypnia 1997 r. № 452/97. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text [in Ukr.].
6. Constitution of the Republic of Lithuania. (1992). URL: <http://www3.lrs.lt/home/Konstitucija/Constitution.htm> [in Eng.].
7. Constitution of the Republic of Estonia. 1992 (URL): <http://www.president.ee/en/> [in Eng.].
8. Constitution of the Republic of Belgium. URL: https://www.dekamer.be/kvvcr/pdf_sections/publications/constitution/GrondwetUK.pdf [in Eng.].
9. Constitution of the Republic of Poland of 2nd April, 1997. URL: <https://www.sejm.gov.pl/prawo/konst/angielski/kon1.htm> [in Eng.].
10. Liubchenko P. M., Smoliar O. A. Zarubizhnyi dosvid orhanizatsii kontroliu u sferi mistsevoho samovriadvannia [Foreign experience in the organization of control in the field of local self-government]. *Derzhavne budivnytstvo ta mistseve samovriadvannia*. 2015. № 29. S. 18–31. [in Ukr.].
11. Local Government Act (1974). URL: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1974/7/contents> [in Eng.].
12. Recommendation No. R (98) 12 of the Committee of Ministers to Member States on Supervision of Local Authorities Action (Adopted by the Committee of Ministers on 18 September 1998 at the

641st meeting of the Ministers' Deputies). URL: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016804f8499> [in Eng.].

13. Law on Administrative Supervision of Municipalities. 14 May 1998 NoVIII-730. URL: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.372525?jfwid=18117lisri> [in Eng.].

14. Act LXV of 1990 On Local Governments URL: <http://adattar.adatbank.transindex.ro/Magyarorszag/6-1990-65ang.htm> [in Eng.].

SUMMARY

Elshad R. Ibrahimzade. Organization of administrative supervision of local government bodies in European countries. The article aims to theoretically substantiate and generalize the principles of supervision in European countries in order to understand the prospects for the development of administrative supervision of local self-government in Ukraine. The scientific novelty of the article lies in referring to the normative sources that regulate the relevant issues in European countries, and forming conclusions based on them about the optimal model of administrative supervision. The principle of autonomy of local government underlies the organization of administrative supervision over the activities of local self-government bodies in European countries. In this regard, there is the problem of the existence of such means of ensuring the rule of law, which would not violate the limits of autonomy of local governments. In many states, it is at the constitutional level that the basic principles of administrative supervision are defined. It is concluded that the consolidation of the basics of administrative supervision at the level of the basic law, which is amended by a complicated procedure, provides local governments with more guarantees and greater certainty about the application of this principle in local governments. The approach adopted by most European countries to distinguish between their own and delegated powers of local authorities and empowering supervisory authorities to verify the legality of the use of the former, and expediency only in relation to delegated powers, is appropriate. In the event of a violation of the law, officials supervising the administration must intervene. However, as a rule, they should not be empowered to overturn decisions taken by local governments: they can only be overturned by the courts. A posteriori supervision is more acceptable in terms of time of supervision. Instead, a priori supervision, for which the decision requires approval from a state body, should be exceptional.

Keywords: *legality, local self-government, European Charter of Local Self-Government, administrative supervision, own powers, delegated powers, a posteriori supervision, a priori supervision.*

УДК 343.985

DOI: 10.31733/2078-3566-2020-3-276-281

Антон ЛІСНЯК[©]

аспірант

(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

СУТНІСТЬ ТА СИСТЕМА КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ МАСОВИХ ЗАВОРУШЕНЬ

Висвітлено деякі аспекти розслідування масових заворушень. Розглянуто сутність та систему криміналістичної характеристики вказаних діянь для більш швидкого та ефективного їх розслідування.

Зазначено, що кримінальне правопорушення має велику кількість характеристик, які в криміналістиці систематизуються в такій науковій категорії, як «криміналістична характеристика». За півстоліття криміналістична характеристика увійшла до методики розслідування кримінальних правопорушень як стабільний елемент. Стосовно вчинення масових заворушень необхідно акцентувати на тому, що розслідування зазначених діянь має важливі особливості, які, зокрема, пов'язані з дослідженням визначеної категорії.

Підтримано позицію авторів, які вважають, що для працівників поліції, які безпосередньо займаються розслідуванням, найбільш важливим є практичне застосування того чи того способу, що допоможе в процесі розслідування. Тобто дійсна цінність криміналістичної характеристики того чи того виду злочину – це можливість її практичного застосування, можливість вирішити певні питання з огляду на неї і, звичайно, можливість, спираючись на неї, зробити розслідування певної

© Лісняк А. І., 2020
k_ksmp@dpuvs.in.ua